

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Ivo Pospíšila v právní věci žalobkyně: **V. K.**, zastoupena Mgr. Zdeňkem Honzíkem, advokátem se sídlem Rooseveltova 49/16, Plzeň, proti žalovanému: **generální ředitel Vězeňské služby ČR**, se sídlem Soudní 1672/1a, Praha 4, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 25. 5. 2021, č. j. VS-197992-7/ČJ-2020-80000L-51ODV, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 2. 2022, č. j. 25 Ad 8/2021 - 44,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovaný je **povinen** zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ve výši **4.114 Kč**, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně Mgr. Zdeňka Honzíka.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a rozsudek krajského soudu

[1] Ředitel Věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Vězeňské služby ČR Opava rozhodnutím ze dne 31. 8. 2020, č. j. VS-10947-135/ČJ-2017-8032PR, nevyhověl žádosti žalobkyně o náhradu škody na zdraví ve výši 62 743 Kč dle § 98 odst. 1 a 2 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen „zákon o služebním poměru“), která měla vzniknout v důsledku jednání nadřízeného pracovníka žalobkyně, vedoucího oddělení vězeňské stráže Věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Opava (dále jen „nadřízený“).

[2] Napadeným rozhodnutím pak žalovaný zamítl odvolání žalobkyně.

[3] Žalobkyně se následně domáhala zrušení napadeného rozhodnutí žalobou podanou u Krajského soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“). Ten shledal žalobu důvodnou, napadené rozhodnutí zrušil a vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení.

[4] Soud konstatoval, že ze strany nadřízeného žalobkyně, jakožto osoby ve služebním poměru k Vězeňské službě, došlo ke zcela zjevnému selhání při projednávání pracovních záležitostí. Žalobkyně byla dne 7. 8. 2015 nadřízeným přivolána mezi kolegy, z nichž většina byli muži, a vystavena verbálnímu konfliktu. Dotčení kolegové byli před příchodem žalobkyně informováni nadřízeným, že žalobkyně kritizovala objem a rozsah jejich pracovních povinností. Bylo proto nutné očekávat, že kolegové budou proti žalobkyni nepřátelsky naladěni. Za nesporné soud považoval, že škoda způsobená žalobkyni je důsledkem výše popsaného jednání nadřízeného. Zároveň nebyl rozporný ani rozsah škody a ani skutečnost, že škoda byla způsobena žalobkyni při výkonu služby. Za sporný však označil úmysl nadřízeného jednat proti dobrým mravům a způsobit žalobkyni škodu.

[5] Krajský soud shledal námitky žalobkyně směřující vůči posouzení otázky zavinění za důvodné. Žalovaný konstatoval, že nebyl prokázán přímý či nepřímý úmysl, avšak blíže nerozlišil jednotlivé formy zavinění a dostatečně se nezabýval naplněním či nenaplněním vědomé a volní složky, příp. srovnáním s následkem nebo lhostejností, čímž vzhledem ke skutkové situaci zatížil řízení vadou. Nadřízenému žalobkyně se muselo jevit jako minimálně možné (intelektuální složka), že vytvořením nepřívětivé konfrontační situace, při které je žalobkyně *de facto* donucena vznést námitku směřující proti organizaci pracovních směn za přítomnosti kolegů, kteří jsou předem informováni, že byli z její strany kritizováni, lze přivodit psychickou újmu (resp. „škodu“ v terminologii zákona o služebním poměru), která v konečném důsledku způsobí stav pracovní neschopnosti.

[6] Krajský soud měl za to, že za současné procesní a skutkové situace nebylo možné bez dalšího učinit závěr o absenci volní složky, neboť taková právní úvaha nemá oporu v provedeném dokazování. Z něj nevyplývalo, že by nadřízený spoléhal, že z nějakého konkrétního důvodu škoda žalobkyni nevznikne, naopak jeho postup implikoval spíše závěr lhostejnosti ke způsobené škodě.

II. Důvody kasační stížnosti a vyjádření žalobkyně

[7] Žalovaný (stěžovatel) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[8] Dle stěžovatele vycházel krajský soud z nesprávně zjištěného skutkového stavu; v napadeném rozsudku totiž uvedl, že se žalobkyně po ukončení schůzky měla dostavit za jedním ze svých spolupracovníků, který ve své výpovědi potvrdil její silně rozrušený psychický stav. Ze spisové dokumentace však taková skutečnost neplyne. Uvedený svědek nebyl dotčený den ve službě, a proto se s ním nemohla žalobkyně bezprostředně po schůzce setkat.

[9] Dále nesouhlasí se závěrem krajského soudu ohledně nedostatečného posouzení úmyslu nadřízeného. Naopak se jak žalovaný, tak správní orgán I. stupně touto otázkou

pokračování

zabývali, a dospěli k závěru, že nadřízený žalobkyně nejednal ve vztahu ke způsobené škodě úmyslně, neboť vznik této škody nevzal vůbec v potaz. Právě úmysl způsobit škodu je základním předpokladem odpovědnosti bezpečnostního sboru za vzniklou škodu. Dle názoru stěžovatele tedy napadené rozhodnutí obsahuje dostatečné posouzení zavinění nadřízeného žalobkyně.

[10] Krajský soud dle názoru stěžovatele nesprávně hodnotil formu zavinění. Uvedl, že nebylo prokázáno nedbalostní zavinění, současně ale konstatoval, že jednání nadřízeného žalobkyně vyjadřovalo znaky lhostejnosti. Ta je však dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu považována za znak vědomé nedbalosti. Nesouhlasí také s názorem krajského soudu v tom, že pokud neprokáže nedbalostní zavinění nadřízeného, musí žalovaný konstatovat, že se jednalo o jednání úmyslné. Považuje tento postup při prokazování viny za nepřipustný. Nelze totiž úmysl jednajícího dovozovat výlučně z faktu, že žádná jiná z forem zavinění nebyla prokázána.

[11] Stěžovatel uvádí, že mezi ním a žalobkyní pak není sporu o to, zda ze strany nadřízeného došlo k manažerskému selhání. Spornou je otázka, zda byl veden úmyslem způsobit jí újmu. Za těchto okolností není jasné, proč by měl stěžovatel vyvracet či zvláště odůvodňovat přítomnost intelektuální složky zavinění, která je znakem jak nepřímého úmyslu, tak vědomé nedbalosti. Úmysl nelze dovodit ani z pouhé skutečnosti, že jednající úmyslně jednal způsobem, který v obecné rovině může vést ke škodlivému následku.

[12] Žalobkyně se ztotožnila se závěry krajského soudu. Připomněla, že její nadřízený si musel být vědom nestandardního a konfliktního řešení její stížnosti.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[13] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že má požadované náležitosti, byla podána včas a oprávněnou osobou, a je tedy projednatelná.

[14] Poté přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[15] Kasační stížnost není důvodná.

[16] Nejprve se soud zabýval namítanou nepřezkoumatelností napadeného rozsudku, k níž je případně povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Vlastní přezkum rozhodnutí krajského soudu je totiž možný pouze za předpokladu, že splňuje kritéria přezkoumatelnosti, tedy, že se jedná o rozhodnutí srozumitelné, které je opřeno o dostatek relevantních důvodů, z nichž je zřejmé, proč soud rozhodl tak, jak je uvedeno v jeho výroku. Nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů je dána především tehdy, opřel-li soud rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem (viz např. rozsudek NSS ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, č. 133/2004 Sb. NSS), nebo pokud zcela opomenul vypořádat některou z námitek uplatněných v žalobě (viz např. rozsudky NSS ze dne 27. 6. 2007,

č. j. 3 As 4/2007 - 58, ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004 - 73, č. 787/2006 Sb. NSS, či ze dne 8. 4. 2004, č. j. 2 Afs 203/2016 - 51).

[17] Stěžovatel namítal, že krajský soud vycházel z nesprávně zjištěného skutkového stavu ohledně setkání žalobkyně se svědkem, který měl potvrdit její rozrušení po jednání s jejím nadřízeným. Tato námitka nesměřuje proti samotnému odůvodnění závěru soudu, ale pouze proti shrnutí skutkového stavu. Ten nadto není v daném řízení sporný, jelikož mezi stranami panuje shoda v tom, že žalobkyniny zdravotní problémy vznikly v souvislosti s jednáním nadřízeného, tedy jednáním přičitatelným bezpečnostnímu sboru. Spornou otázkou řešenou v napadeném rozsudku bylo zejména to, zda nadřízený žalobkyně jednal úmyslně v rozporu s dobrými mravy ve snaze jí způsobit škodu (újmu) na zdraví, či nikoliv. Tímto směrem se také ubírala hlavní argumentace krajského soudu, který pak v této relevantní části pro právní posouzení vycházel ze správně zjištěného skutkového stavu. Nesprávné vyjádření v rekapitulační části shrnující skutkový stav nemá vliv na zákonnost napadeného rozsudku.

[18] Krajský soud se řádně a přezkoumatelně zabýval žalobními body a jasně vysvětlil a odůvodnil své úvahy týkající se nedostatečného posouzení formy zavinění při jednání nadřízeného žalobkyně. Napadený rozsudek proto splňuje stanovená kritéria přezkoumatelnosti a není vnitřně rozporný.

[19] Předmětem řízení v nyní souzené věci je stěžovatelem nastolená sporná otázka ohledně posouzení formy zavinění nadřízeného (a odpovědnosti bezpečnostního sboru) ve vztahu ke způsobené škodě (újmě na zdraví žalobkyně).

[20] Nejvyšší správní soud plně souhlasí se závěry krajského soudu. Závěry správních orgánů o posouzení jednání nadřízeného žalobkyně byly v dané věci nedostatečné. Avšak po prostudování správních spisů dospěl kasační soud k závěru, že posouzení formy zavinění jako subjektivní stránky odpovědnosti za vznik škody žalobkyni nebylo namístě. V tomto je nutné závěry krajského soudu korigovat v souladu se závěry usnesení rozšířeného senátu ze dne 14. 4. 2009, č. j. 8 Afs 15/2007 - 75, č. 1865/2009 Sb. NSS. Nejvyšší správní soud se shoduje se závěrem napadeného rozsudku, tedy s nutností zrušit napadené rozhodnutí žalovaného z důvodu nedostatečného posouzení odpovědnosti bezpečnostního sboru za škodu vzniklou žalobkyni.

[21] Jak totiž konstatoval již krajský soud v bodě 25. rozsudku ze dne 19. 6. 2018, č. j. 22 Ad 10/2017 - 28, č. 3796/2018 Sb. NSS (kterým již dříve rozhodoval v téže věci žalobkyně): „*V dané situaci se tak jednoznačně jedná o porušení právní povinnosti v přímé souvislosti s výkonem služby a obě podmínky pro založení odpovědnosti zaměstnavatele za škodu podle tohoto ustanovení jsou tak naplněny.*“

[22] V prvním rozsudku ve věci žalobkyně tedy krajský soud dospěl k závěru, že v případě jednání jejího nadřízeného došlo k porušení právní povinnosti vedoucí ke vzniku škody na jejím zdraví. V tomto rozsudku také uvedl, že ke vzniku odpovědnosti za škodu při výkonu služby může dojít také úmyslným jednáním proti dobrým mravům.

[23] Správní orgány následně soustředily svou argumentaci právě na odůvodnění, zda došlo k úmyslnému jednání proti dobrým mravům, které mělo za následek vznik škody žalobkyni. Avšak dále se nezabývaly, a tedy ani neprokazovaly, porušení právní

pokračování

povinnosti, kterou konstatoval krajský soud v prvním zrušujícím rozsudku. Krajský soud v nyní napadeném rozsudku tedy správně uzavřel, že žalovaný nedostatečně posoudil prokázání odpovědnosti bezpečnostního sboru za způsobenou škodu žalobkyni. Závěry ohledně zkoumání formy zavinění však musí Nejvyšší správní soud korigovat.

[24] Podle § 98 odst. 1 zákona o služebním poměru „[b]ezpečnostní sbor odpovídá za škodu způsobenou příslušníkovi porušením právní povinnosti při výkonu služby, v přímé souvislosti s ním nebo pro výkon služby“.

[25] Jak soud uvedl již výše (a jak plyne také ze znaleckého posudku ze dne 30. 7. 2020), a koneckonců mezi stranami je také nesporné, škoda žalobkyni vznikla jednáním jejího nadřízeného v průběhu výkonu služby.

[26] Stěžejní otázkou nastolenou stěžovatelem je pak forma zavinění a její posouzení. Správní orgány dospěly k závěru, že škoda nebyla žalobkyni způsobena porušením právní povinnosti, ale jednáním nadřízeného proti dobrým mravům. Odpovědnost za škodu takto vzniklou pak vyžaduje úmyslné jednání (§ 98 zákona o služebním poměru, ve spojení s § 265 odst. 1 zákoníku práce; viz též rozsudek krajského soudu ze dne 19. 6. 2018, č. j. 22 Ad 10/2017 - 28, č. 3796/2018 Sb. NSS).

[27] Kasační stížnost stěžovatele tedy zpochybňuje zejména závěry krajského soudu ohledně nedostatečnosti prokázání zavinění nadřízeného žalobkyně. Tyto námitky neshledal Nejvyšší správní soud podstatnými. V nyní souzeném případě totiž nebylo třeba prokazovat úmyslné jednání nadřízeného, jelikož žalobkyni škoda vznikla porušením právní povinnosti nadřízeného v přímé souvislosti s výkonem služby, jak ostatně sama namítala již v žalobě a průběhu celého řízení před správními orgány.

[28] Odpovědnost za škodu způsobenou příslušníkovi porušením právní povinnosti při výkonu služby, v přímé souvislosti s ním nebo pro výkon služby je odpovědnostní objektivní (tzv. odpovědností za protiprávnost, viz Tomek, P. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem. 2. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2012, str. 304). Pro její vznik je v tomto případě nutné: 1) aby došlo k porušení právní povinnosti, 2) aby ke škodě došlo při výkonu služby nebo v přímé souvislosti s ním nebo pro výkon služby, 3) příčinná souvislost mezi takovýmto vznikem škody a porušením povinnosti přičitatelného bezpečnostnímu sboru.

[29] Nejvyšší správní soud nevyvrací závěry krajského soudu ohledně povinnosti prokazovat úmysl při odpovědnosti za škodu vzniklou jednáním proti dobrým mravům. V nyní souzené věci však došlo ke vzniku škody již samotným porušením zákonné povinnosti nadřízeného (jak ostatně již uzavřel také krajský soud ve výše citovaném rozsudku č. j. 22 Ad 10/2017 - 28).

[30] První podmínkou stanovenou § 98 odst. 1 zákona o služebním poměru je, že došlo k porušení právní povinnosti. Obecné právní povinnosti příslušníků bezpečnostních sborů jsou uvedeny v § 45 odst. 1 téhož zákona. Mimo jiné mezi tyto povinnosti patří také *dodržování pravidel služební zdvořilosti* [písm. e) daného ustanovení] a povinnost *chovat se a jednat i v době mimo službu tak, aby svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru* [písm. i)].

[31] K porušení právní povinnosti (v jejímž důsledku vznikla žalobkyni škoda) došlo samotným jednáním nadřízeného žalobkyně. Ten vyvolal konfrontační schůzku mezi ním, žalobkyní a dalšími osobami. Předmětem schůzky byla stížnost žalobkyně směřující proti organizaci jejích pracovních směn, nikoliv směn ostatních zúčastněných osob. Ostatní osoby, které se schůzky účastnily, byly předem informovány o kritice rozdělení směn ze strany žalobkyně. Během této schůzky došlo k nepříjemné ústní konfrontaci žalobkyně s jejím nadřízeným a účastníky schůzky.

[32] Samotný fakt, že nadřízený řešil její stížnost tímto způsobem, je nutné považovat za porušení právní povinnosti příslušníka bezpečnostního sboru dodržovat pravidla služební zdvořilosti a chovat se a jednat tak, aby svým jednáním neohrozil dobrou pověst sboru. Samy správní orgány tento způsob řešení stížnosti žalobkyně na rozvržení pracovních směn označily za nevhodný a za manažerské selhání nadřízeného (např. strany 10 a 11 rozhodnutí správního orgánu I. stupně). Je tedy zřejmé, že řešení ústní stížnosti žalobkyně hromadnou konfrontací s jejími kolegy bylo porušením výše citovaných obecných povinností příslušníka bezpečnostního sboru. Jeho jednání je pak přičitatelné bezpečnostnímu sboru, který za něj nese odpovědnost. Jak uvedl také krajský soud v napadeném rozsudku, nadřízený žalobkyně si musel být vědom nepřívětivé konfrontační situace, kterou vytvořil.

[33] První podmínka pro uplatnění objektivní odpovědnosti bezpečnostního sboru za vzniklou škodu byla tedy naplněna, jelikož jednáním nadřízeného žalobkyni došlo k porušení obecných právních povinností stanovených v § 45 odst. 1 zákona o služebním poměru.

[34] Druhou podmínkou je, aby ke vzniku škody došlo v průběhu výkonu služby nebo v přímém výkonu s ním. Naplnění této podmínky je mezi stranami nesporné, jelikož žalobkyně byla v průběhu jednání ve výkonu služby, dokonce byla jejím nadřízeným povolána k účasti na této schůzce.

[35] Taktéž třetí podmínka je v nyní souzené věci naplněna. Mezi stranami je totiž nesporné, že škoda žalobkyni vznikla v souvislosti s jednáním jejího nadřízeného. Tato skutečnost byla opakovaně konstatována i v rozhodnutí správních orgánů a je taktéž potvrzena znaleckým posudkem ze dne 30. 7. 2020. Je tedy nájisto postaveno naplnění podmínky příčinné souvislosti mezi vznikem škody a porušením povinnosti, které je bez dalšího přičitatelné služebnímu sboru.

[36] Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že v daném případě byly splněny podmínky pro objektivní odpovědnost bezpečnostního sboru za škodu způsobenou žalobkyni. Proto nebylo třeba prokazovat formu zavinění jednání nadřízeného. Krajský soud tedy správně zrušil rozhodnutí stěžovatele, jelikož se nedostatečně zabýval odpovědností bezpečnostního sboru za škodu způsobenou žalobkyni. Nejvyšší správní soud pak pouze v souladu s výše citovaným usnesením rozšířeného senátu č. j. 8 Afs 15/2007 - 75, korigoval důvody, pro které bylo napadené rozhodnutí třeba zrušit.

[37] Správní orgány jsou v dalším řízení vázány právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem. A to zejména s ohledem na porušení obecných povinností příslušníka, tak jak je soud vyložil výše.

pokračování

IV. Závěr a náklady řízení

[38] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů kasační stížnost podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

[39] Zároveň Nejvyšší správní soud rozhodl o nákladech řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl v řízení úspěch, a právo na náhradu nákladů řízení proto nemá. Žalobkyně byla naopak v řízení plně úspěšná, a má tak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti proti stěžovateli. Náklady řízení spočívají v odměně advokáta, která zahrnuje odměnu za jeden úkon právní služby [podání vyjádření ke kasační stížnosti dle § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), tj. 3.100 Kč [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu], a paušální částku ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu), celkem tedy 3.400 Kč. Částku 3.400 Kč je třeba navýšit o daň z přidané hodnoty 21 %, kterou je zástupce povinen odvést, na konečných 4.114 Kč. Stěžovatel je povinen uhradit žalobkyni uvedenou částku ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku, a to k rukám jejího zástupce.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. srpna 2022

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu